

METODE RAZISKOVANJA

Vsaka znanost, tako tudi sociologija, splošna načela znanstvenega spoznanja prilagodi svojemu predmetu raziskovanja. Celoto teoretičnih spoznanj in postopkov, ki omogočajo nova spoznanja o družbenih procesih, imenujemo **metode družboslovnega raziskovanja**.

Pri sociološkem raziskovanju lahko uporabljamo različne metode. Pogosto se uporabljajo metode opazovanja, metode spraševanja, eksperimenta in analize dokumentov. Vsaka od njih ima svoje prednosti in slabosti. Prednosti in omejitve posamezne metode lahko ocenjujemo le glede na **konkreten raziskovalni problem**. Zaradi kompleksnosti predmeta raziskovanja in ker pogosto želimo problem osvetliti z več vidikov, v proces raziskovanja uporabljamo kombinacije različnih metod.

METODE OPAZOVANJA

Kadar govorimo o samem, opazovanju kot znanstveni metodi, morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

1. Predmet raziskovanja mora biti natančno opredeljen
2. Opazovanje mora biti sistematično
3. Treba je voditi natančne zapise
4. Opazovanje mora biti povezano s širšim znanjem in mora temeljiti na teoretskih izhodiščih
5. Opazovalne rezultate je mogoče preveriti

V sociologiji se uporablja **metoda opazovanja z udeležbo**. Zanj je značilno, da raziskovalec v času, ko raziskuje, živi in dela s skupino, ki jo proučuje. Tako poznamo raziskovalna poročila o življenju v umobolnici, v skupini uličnih tatov, klošarjev, sekt, plemen, zaporov. Pogosto se uporablja v antropologiji.

Prednosti:

---Prednosti tovrstne metode je, da omogoča raziskovalcu spoznati tudi tisti del družbenega življenja skupine, ki je sicer skrit površnemu opazovalcu. Tako bolje razume odnose med člani in članicami skupine in njihovo vedenje. Prav zato se opazovanje z udeležbo uporablja za raziskovanje življenja družbenih skupin, ki so sicer nedostopne in zaprte.

---Med prednostmi te metode raziskovalci navajajo predvsem temeljitejšega, bolj poglobljenega razumevanja življenja ljudi. Zbrani podatki, gradivo in informacije pa so zato bogatejši.

Pomanjkljivosti:

---Metodo lahko izvajamo le manjših skupinah, možnost posplošitve spoznanj je majhna.

---Zelo težko je zapisovati podatke in ugotovitve; raziskovalci so lahko navzoči pri nevarnih ali celo kaznivih dejanjih.

---Zahteva zelo veliko časa, tudi več let

---To je subjektivna metoda raziskovanja; vloga osebnosti raziskovalca je zelo pomembna. Življenje v določeni skupnosti vpliva tudi na raziskovalca tako, da se le-ta lahko popolnoma vključi v skupino in ni več občutljiv za različnosti in posebnosti, ki raziskovano skupino ločijo od ostalih.

EKSPERIMENT

To je metoda sociološkega raziskovanja, kjer namerno vpeljemo spremenljivko in proučujemo učinek njenega delovanja. Seveda potrebujemo za raziskovanje vsaj dve skupini.

Osnovne značilnosti eksperimenta so torej **namerno uvajanje spremenljivke**, za katero sodimo, da vpliva na spremembe predmeta raziskovanja. Da bi lahko odčitali učinke neodvisne spremenljivke, morata obstajati vsaj dve skupini ljudi, ki sta si po osnovnih lastnostih čim bolj podobni. Eksperimentiranje se opravlja ob predpostavki, da bo razlika med skupinama nastala na podlagi delovanja vpeljane spremenljivke

1. Eksperimentalna skupina je skupina, v katero namerno vpeljemo delovanje spremenljivke. Potem opazujemo spremembo med eksperimentalno in kontrolno skupino zaradi delovanja spremenljivke.
2. Kontrolna skupina je skupina, v kateri delovanja namerno vpeljane spremenljivke ni.

Prednosti:

Prednosti se večinoma pojavljajo pri naravoslovju, pa tudi v psihologiji.

---Lahko oblikujemo dve enaki skupini in lahko kontroliramo spremenljivke. Lahko preverjamo in ponavljamo rezultate

Pomanjkljivosti:

Pri družboslovju se soočamo z največ pomanjkljivosti.

---Težko je dobiti dve popolnoma enaki skupini ljudi

---Težko je izolirati delovanje samo ene spremenljivke ali dejavnika

---Etično vprašanje: Ali je eksperimentiranje na ljudeh sploh opravičljivo?

METODA SPRAŠEVANJA

Metoda spraševanja je ena od najpogosteje uporabljenih socioloških metod, saj omogočajo **kvantitativno obdelavo podatkov** in lahko zajamejo veliko ljudi. Pogosto nas konkretno vedenje ljudi niti ne zanima; zanimajo nas njihova stališča, videnja in prepričanja. V takšnih primerih je najprimernejša metoda spraševanja. Najznačilnejši obliki metode spraševanja sta **intervju in anketa**.

INTERVJU

STRUKTURIRANI INTERVJU:

Je intervju, ki poteka ob vnaprej pripravljenih vprašanjih.

Prednosti: Omogoča hitrejšo napredovanje, sogovornika sta ves čas osredotočena na osnovno tematiko razgovora, vpliv izpraševalca je nekoliko zmanjšan, je manj oseben.

Pomanjkljivosti: Odgovori so bolj skopi, pridobljene informacije so omejene. Vprašani ima malo možnosti, da izrazi svoja mnenja tudi o nekaterih drugih stvareh, ki pa morda bistveno vplivajo na raziskovalni problem.

NESTRUKTURIRANI INTERVJU:

Je intervju, ki je mnogo manj formalen, vzdušje je bolj podobno sproščenemu razgovoru. Pri takšnem intervjuju ni vnaprej natančno pripravljenih vprašanj. Raziskovalec določi samo okvirno temo spraševanja (glede na raziskovalni problem).

Prednosti: Vprašani lahko izrazi svoje mnenje o vrsti vprašanj, zato omogoča boljše razumevanje njegovih stališč in prepričanj. Pridobljene informacije so bogate.

Pomanjkljivosti: Intervju traja dolgo in je zelo obširen. Vendar pa je tak intervju težaven predvsem zato, ker lahko odgovori postanejo preveč obsežni, so izredno zahtevni ta nadaljnjo obdelavo. Odnos med spraševalcem in vprašanim pa je veliko bolj oseben. Nejasno postavljena vprašanja

Poznamo še osebni (glede na osebo) in tematski (glede na temo) intervju.

ANKETA

Metoda spraševanja z **anketo** (anketiranje) od vprašanih zahteva, da **pisno** odgovarjajo na anketna vprašanja. Anketna vprašanja so lahko zaprta (odgovori so že podani; vprašanja tega tipa so enostavno za obdelavo podatkov.), odprta (odgovori niso podani,

ponujajo več možnosti, da anketiranec izrazi svoja stališča, prepričanja, težave pri obdelavi vprašanj) in kombinirana (odprta in zaprta vprašanja).

Prednosti:

- Omogoča natančne primerjave med razlikami pri odgovorih in lažjo obdelavo podatkov (analiza)
- Posploševanje
- Pridobivanje podatkov večje skupine

Pomanjkljivosti:

- vprašanja niso natančno zastavljena
- nejasno postavljena vprašanja
- vprašanje že izsiljuje odgovor

METODA ANALIZE DOKUMENTOV

Pomemben del podatkov, potrebnih za sociološko analizo, lahko pridobimo z analizo različnih dokumentov. Takšna analiza omogoča študij posameznega procesa oziroma pojava v daljšem časovnem obdobju in primerjanje zelo različnih skupin ljudi. Pri tem je treba posebno pozornost posvetiti verodostojnosti vira. Med tovrstne dokumente lahko uvrščamo osebne dokumente, listine...